

УДК 72.01

Сачава А. С.

*Студент, Київський національний університет будівництва і архітектури,
E-mail: anyasachava@gmail.com*

ХУДОЖНЬО-ЕСТЕТИЧНЕ ОФОРМЛЕННЯ ПОЧАТКОВИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ЗА ПРИНЦИПАМИ ВАЛЬДОРФСЬКОЇ СИСТЕМИ ОСВІТИ

Анотація: в статті проаналізовані засади декорування предметно-просторового середовища початкових навчальних закладів за принципами Вальдорфської системи освіти. Дослідження зосереджено на методі епохального декорування та його реалізації.

Ключові слова: Вальдорфська школа, дизайн інтер'єру, інтер'єр дитячих закладів, епохальне декорування.

Постановка проблеми. Художньо-естетичне оформлення інтер'єрів навчальних закладів є необхідною умовою для формування і розвитку здібностей дітей, їх художнього смаку, становлення позитивної життєвої позиції, активізації творчого потенціалу. Одноманітність предметно-просторового середовища навчальних закладів так званого «радянського» зразка гальмує когнітивний розвиток учнів початкової школи та погіршує рівень навчального процесу. Тому актуальними є пошуки нових прийомів, які в різних комбінаціях можуть бути використані при художньо-естетичному оформленні навчальних закладів. Ці прийоми повинні базуватися на принципах виразності, цілісності і різноманітності предметно-просторового середовища.

Урізноманітнити предметно-просторове середовище школи можна застосувавши метод епохального декорування Рудольфа Штайнера (Вальдорфська освітня система), викладеного у його педагогічних працях. В основі цього методу лежить тематичне декорування інтер'єру шкільного закладу відповідно до сезонних свят або пір року шляхом встановлення спеціального обладнання – класних стендів, де діти розміщують зібрані власноруч об'єкти природи.

Однак, епохально-циклічний тип декорування складно реалізувати на практиці через недовговічність природних матеріалів та потребу їх періодичної заміни. Крім того, «крихкість» таких стендів вимагає розміщувати їх в спеціально відведеній зоні. Така непрактичність даного декорування обумовлює застосування нових підходів демонстрації природних елементів, контролю за їх відповідністю санітарним стандартам (згідно з Регламентом навчальних закладів), мобільністю, естетичністю та зручністю у використанні.

Аналіз деяких досліджень. Обрана тема охоплює дослідження педагогічного процесу та вплив предметно-просторового середовища на покращення показників успішності дитини під час педагогічного процесу.

Загальні вимоги до дизайну шкільного середовища окреслені в роботах відомих педагогів, які стали основоположниками інноваційних педагогічних систем, спрямованих на саморозвиток дитини через взаємодію з простором: Рудольф Штайнер [7, 9], Марія Монтесорі [8] та Олександр Нілл [2]. Однак, у ХХІ ст. їх педагогічні вимоги є частково застарілими та вимагають модернізації.

Практичні методи осучаснення та реалізації принципів екологічності та біоформотворення інтер'єру Р. Штайнера були описані в роботах вітчизняного науковця Косенко Д. Ю. [5, 6]. В них також описується епохальне декорування та практичні методи його реалізації в інтер'єрі за допомогою стендів, але у дослідженні не враховані практичні проблеми довготривалої взаємодії дитини з цим видом декору та шляхи їх вирішення. Також не досліджена класифікація та можливість використання різних природних елементів, притаманних різним циклам року.

Роботи українського мистецтвознавця Бондарчук Ю.С. допомогли краще пізнати роль та структуру дитячого ігрового середовища (далі – ДІС) [1]. Відповідно до природних чинників автором були сформульовані загальні типологія та класифікація ДІС, що дозволяють визначити межі та умови розробки концепції дизайну. Однак, у той же час Бондарчук Ю.С. залишила поза увагою практичні вказівки для побудови дизайну ДІС та специфіку його впровадження на прикладі Вальдорфської школи, які повинні відповідати філософії цієї педагогічної системи.

Основна частина. Філософія Вальдорфської освітньої системи керується головним антропософським педагогічним правилом: не нашкодити самостійному та гармонійному розвитку дитини. За теорією когнітивного розвитку Ж. Піаже початкова школа охоплює період підготовки та організації конкретних операцій. Цей процес когнітивного розвитку впливає на ріст розумових здібностей дитини, сприйняття оточуючого світу, його відтворення у пам'яті та фантазії, побудові логічних схем взаємозв'язку з навколишнім середовищем, а також сприяє поступовому набуттю знань через досвід. Таким чином відбувається накопичення емпіричного досвіду, у тому числі, через взаємодію з дизайном інтер'єру, підбір відповідних меблів та обладнання, які мають нести пізнавальну функцію. Результатом самостійної взаємодії дитини з середовищем має стати її різносторонній розвиток без посередництва викладачів, за що і відповідає дизайн простору. Одним із критеріїв високої

якості дизайну є естетична складова. Дизайн має викликати позитивні емоційні враження, стимулювати когнітивний розвиток дитини.

За принципами Вальдорфської школи забезпечення естетичної функції повинне реалізовуватися за допомогою органічного дизайну та біоформотворення, які викликають в фантазії асоціації з природою. Відповідно до цих принципів одним із методів декорування є встановлення стендів, що демонструють елементи природи. Однак, вже згадані проблеми крихкості, непрактичності стендів, недовговічності біологічних елементів декору потребують залучення нових синтетичних матеріалів задля усунення цих недоліків.

Сучасні тенденції дизайну меблів, обладнання та декорування спрямовані на використання нових технік та матеріалів. На світовому ринку з'являється все більше дизайнерських об'єктів, в яких поєднані інноваційні та традиційні технології. Тож завдяки своїм хімічним властивостям одним з перспективних матеріалів є епоксидна двокомпонентна смола. При розробці меблів та обладнання її нерідко поєднують з природними матеріалами (наприклад, мінералами чи органікою). В дизайні вона може відтворювати прозорість та форму води, що робить її придатною для біоформотворення.

Найчастіше цей матеріал використовується в будівництві (авіа-, автобудівництво) та в важкій промисловості. Також набирає популярності її застосування в дизайні кухонних меблів, ювелірних виробів, створенні картин, скульптур тощо.

Метод виготовлення дизайнерських виробів за допомогою епоксидної (ювелірної) смоли відповідає потребам епохально-циклічного декорування Вальдорфської школи, а саме:

- забезпечення довговічності елементів природи, що відповідають циклічності пір року та свят;
- можливість наслідування біоформ;
- у разі потреби, поєднання у майже довільній формі зазначеного матеріалу з природними оздобленням.

Завдяки прозорості та з консервуючими властивостями, вироби з епоксидної смоли з додаванням природних елементів можуть використовуватись у стимулюванні когнітивного розвитку дитини через сенсорні зорові навички, що, в свою чергу, активізує навчальний потенціал учня. Задля надання виробу естетичної цінності на стадії його підготовки важливо продумати:

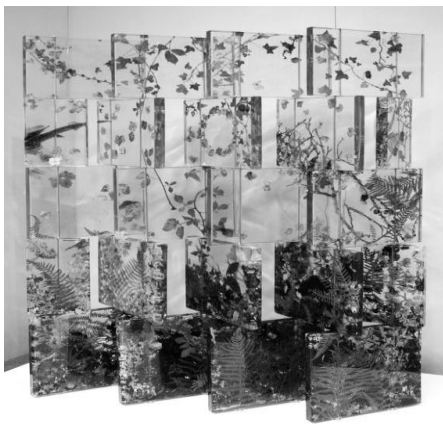
- загальну форму;
- гармонійну композиційну схему елементів природи, її співвідношення із загальною формою виробу, всередині якого вона повинна знаходитись;

– головну ідею та тематику виробу відповідно до пори року, до якої належать елементи природи (зимовий, весняний, літній, осінній цикли).

Такі вироби змусять зацікавити та скерувати дитину на вивчення природного середовища, в якому вона зростає.

Через широкий спектр дизайнерських композиційних варіацій з епоксидної смоли вироби потребують окремої класифікації за призначенням. Існує кілька варіантів декорування простору школи:

1. Частина архітектурних конструкцій (не несучих) для зонування простору. Прикладом є роботи (Іл. 1, 2) ірландської майстрині скульптурних меблів Саші Сайкс [11];

Іл.1. Перегородка «The Wall»,
Саша Сайкс, 2017 [11]

Іл.2. Перегородка «Bloom!»,
Саша Сайкс, 2017 [11]

2. Частина оздоблення архітектурних конструкцій (декорування стін, підлоги, стелі, дверей). Зокрема, такими є роботи (Іл. 3, 4) засновника Twochair Studio Алекса Баумана – американського дизайнера німецького походження [12];

Іл.3. Двері, Алекс Бауман, 2017 [12]

Іл.4. Двері, Алекс Бауман, 2017 [12]

3. Самостійна об'ємна скульптурна композиція. Наприклад, скульптура (Іл.5) експериментального англійського дизайнера Тома Прайса [13];

Іл.5. Скульптура «Synthesis 1 & 2», Том Прайс, 2014 [13]

4. Декор обладнання та меблів. Зокрема, зразками можуть бути елементи столів (Іл. 7), виготовлених українськими дизайнерами та ювелірами – братами Кочутами, і вже згадані роботи Саші Сайкс (рис. 6) [11, 14];

Іл.6. Стіл «Ferns table»,
Саша Сайкс, поч. 2000-х рр.[11]

Іл.7. Стіл «Санторіні», Ю. Кочут,
Р. Кочут, І. Кочут, 2017 [14]

5. Декор освітлювального обладнання (плафони). Наприклад, лампи (Іл. 8) експериментальних італійських дизайнерів Андреа Форті та Елеонори дель Фара [13].

Іл.8. Лампа «Water bright lamp»,
Андреа Форті та Елеонора дель Фара, 2014 [11]

Згідно з теорією епохально-циклічного декорування роботи з епоксидної смоли повинні відповідати чотирьом порам року. При їх створенні можна дати наступні рекомендації щодо використовуваних об'єктів:

1. Відповідати ареалу розповсюдження флори і фауни, в якому зростає дитина.
2. Поділені відповідно до циклів року, коли дитина найчастіше їх спостерігає.
3. Відбираються за частотою розповсюдження і популярністю на території України. За умови суворого дотримання техніки безпеки можуть бути використані і небезпечні об'єкти, але консерваційні роботи повинні виключати фізичний контакт дитини з ними і здійснюватися безпосередньо дорослими. Наприклад, мова про застосування поширених на території України отруйних грибів (мухоморів, блідих поганок, строчків), рослин (борщівник, амброзія).
4. Можливе фрагментарне залучення до дизайнерських композицій об'єктів фауни. Рекомендовано використовувати елементи життєдіяльності тварин (шкаралупа яєць, пір'я, зуби, хвости ящірок, мушлі тощо).

Висновок. Використання мобільного, довговічного та міцного типу декорування дозволяє обладнати природними елементами великий простір та значний масив шкільного обладнання, при цьому зберігши стилістику органічного формотворення. Естетичні показники таких дизайнерських виробів забезпечують високий рівень зацікавлення учнів інтер'єрним середовищем, що допомагає реалізувати пізнавальну функцію під час вивчення природознавства.

Література

1. Бондарчук Ю.С. Принципи проектування дитячого ігрового середовища в закладах громадського призначення: дис. канд. мистецтвознавства: 17.00.07. – Харків, 2016. – 307 с.
2. Валеева Р.А. Школа Саммерхилл – система вільного виховання // Гуманистические воспитательные системы вчера и сегодня. – М.: Педагогическое общество России, 1998. – С. 40 – 60.
3. Заболотна О.Ф. Альтернативна освіта дітей та молоді шкільного віку у країнах європейського союзу: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня док. пед. наук: спец. 13.00.01 «Загальна педагогіка та історія педагогіки». – Тернопіль, 2014. – 42 с.
4. Каченко О.В. Формоутворення в дизайні та архітектурі на основі моделювання біопрототипів: автореферат дис. ... д-ра техн. наук : 05.01.03 «Технічна естетика». – К.: КНУБА, 2013. – 40 с.
5. Косенко Д.Ю., Мезенцева О.І. Предметно-просторова складова освітнього середовища: досвід Вальдорфської школи // Сборник научных трудов SWorld. Материалы международной научно-практической конференции «Современные проблемы и пути их решения в науке, транспорте, производстве и образовании. 2012», – 2012.– Вып. 4. – Т. 25. – Одесса: Купрієнко, 2012, – С. 60 – 67.
6. Косенко Д.Ю. Предметно-просторове середовище Вальдорфської школи: практика та принципи формування // Вальдорфська педагогіка в контексті сучасних освітніх викликів. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції 21 жовтня 2014 року. – Запоріжжя: Дике Поле, 2015. – С. 100 – 114.
7. Мезенцева О.І. Гармонізація педагогічних впливів на дитину з позицій антропології Рудольфа Штайнера // Вальдорфська педагогіка в контексті сучасних освітніх викликів. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції 21 жовтня 2014 року. – Запоріжжя: Дике Поле, 2015. – С. 79 – 91.
8. Міленіна Г.С. Педагогічні ідеї С. Русової та М. Монтесорі в системі сучасної дошкільної освіти України // Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології . – 2009. – №2. – С. 18 – 24.
9. Павленко В.В. Ідеї Р. Штайнера у сучасній освітній системі України // Інноваційний досвід педагогів дошкільної та початкової освіти Житомирщини: збірник науково-методичних праць. – Житомир: ФОП Левковець, 2012. – С.364–371.
10. Свойства и области применения эпоксидных смол // Новые технологии переработки пластмасс. – Режим доступу: http://polymery.ru/letter.php?n_id=2085&cat_id=3
11. Sasha Sykes Studio. - Режим доступу: <http://sashasykes.com/>
12. Marketplace // Alex Baumann. Twochair Studio. - Режим доступу: <https://www.custommade.com/by/twochairstudio/>
13. Tom Price // SYNTHESIS 1 & 2. - Режим доступу: <http://www.tom-price.com/synthesis>

14. Kochut // Wood. - Режим доступу: <https://wood.kochut.org/shop/>

15. Alcarol. - Режим доступу: <https://www.alcarol.com/>

Аннотация

Сачава А. С., студент Киевского национального университета строительства и архитектуры, Киев, Украина.

Художественно-эстетическое оформление начальных учебных заведений по принципам вальдорфской системы образования.

В статье проанализированы основы создания и декорирования предметно-пространственной среды Вальдорфской школы. Исследование сосредоточено на принципах «эпохального» или «циклического» декорирования учебных заведений и создании методов его реализации с помощью материала эпоксидной смолы. Разработанные методы: создания дизайнерских изделий из эпоксидной смолы в сочетании с объектами природы, классификации дизайнерских изделий по размеру и функциональной принадлежности, внедрения и взаимодействия дизайнерского изделия с пространственной схемой интерьера. Дана характеристика развивающему влиянию дизайнерского изделия на психологическое здоровье ребенка.

Ключевые слова: Вальдорфская школа, дизайн интерьера, интерьер детских учреждений, эпоксидная смола, эпохальное декорирование.

Annotation

Sachava A.S., Student Kyiv National University of Construction and Architecture, Kyiv, Ukraine.

Artistic and aesthetic design of primary schools for the principles of the Waldorf education system.

The article analyzes the principles of creating and decorating the object-spatial environment of the Waldorf school. The research is concentrated on the principles of "epoch" or "cyclic" decoration of educational institutions and the creation of methods for its implementation using epoxy resin material. Developed methods: the creation of designer products made of epoxy resin in combination with nature objects, the classification of designer products by size and functional affiliation, the introduction and interaction of the designer product with the spatial scheme of the interior. The characteristic was given to the developing influence of the designer product on the psychological health of the child.

Key words: Waldorf School, interior design, interior of children's institutions, epoxy resin, epoch decorating.